

Marian Głosek, Magdalena Blomberg, Witold Świętosławski

Bąkowa Góra, gm. Ręczno, woj. piotrkowskie

Informator Archeologiczny : badania 21, 187-188

1987

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

BARDO
woj. wałbrzyskie
Stanowisko 3

Muzeum Archeologiczne
we Wrocławiu

Badania prowadził mgr Czesław Francka pod kierunkiem doc. dr.hab. Jerzego Lodowskiego. Konsultant: prof. dr hab. Jerzy Rozpędowski. Finansował IBASZIT Politechniki Wrocławskiej i K&A w Wałbrzychu. Siódmy sezon badań. Zamek średniowieczny /XIV-XV w./

Kontynuowano prace rozpoczęte w 1982 r. Skupiono się na rozpoznaniu tzw. podzamcza. Na zamku właściwym przystąpiono do robót murarskich.

W efekcie prac na podzamczu stwierdzono, że przez pewien okres czasu pełniło ono funkcję placu budowy. Dowodem na to są odkryte skupiska zaprawy wapiennej oraz czystego wapna; w wykopie 1/87 pod skupiskiem zaprawy i warstwy jałowego piasku wystąpiła warstwa czystego wapna, z kolei w wykopie 2/87 dwa poziomy zaprawy wapiennej przedzielone piaskiem i rumostem skalnym.

Jak dotychczas nie uzyskano informacji, które wskazywałyby na rodzaj zabudowy podzamcza. Warstwa kulturowa z materiałem zabytkowym sugeruje, że zabudowa taka istniała, lecz miała charakter nietrwałych /budynki z drewna, szalasy itp./.

Mimo wieloletnich badań zamku właściwego, dopiero w tym sezonie odkryto bramę znajdującą się w południowo-wschodnim odcinku muru obwodowego w sąsiedztwie wieży. Jaj małe rozmiary /210 x 185 cm/ każą przypuszczać, że chodzi tu o bramę pomocniczą - furtkę, istniejącą niezależnie od niezachowanej, lecz dającej się w przybliżeniu zlokalizować bramy głównej.

Zakończono prace w ostatnim z wyróżnionych pomieszczeń. W trakcie usuwania z piwnicy korzenia na poziomie użytkowym odkryto mały skarb składający się z 12 srebrnych monet - groszy praskich z czasów Jana I Luksemburczyka /1310-1346/.

Monety wystąpiły w jednym skupisku stąd przypuszczenie, że pierwotnie znajdowały się w sakiewce.

Podjęte na zamku roboty murarskie dały początek pracom zabezpieczającym. Ich efektem w perspektywie ma być zarysowanie w terenie całego rautu zamku z wyeksponowaniem szczegółów jego architektury /fraga. sklepienie kolebkowe, wnęki ścienne, otwory okienne i drzwiowe/.

Odzyskano kolejną partię materiału zabytkowego: fragmenty ceramiki, przedmioty z żelaza, materiały kostny i nieliczne ułamki szkła. Ceramika to fragmenty naczyń obtaczanych wypalonych w atmosferze utleniającej zdobionych żłobkami i pasami czerwonej farby. Wśród wyrobów z żelaza dominują: gwoździe, groty, podkowy, bodźce ostróg, sprzączki i okucia. 3 kości wykonane były okładziny, a z rogu guzik. Do najcenniejszych zabytków należą: 12 srebrnych monet, plakietka z brązu wyobrażająca prawdopodobnie mitrę w kombinacji z koroną zwieńczoną gwiazdą, a z żelaza: klucz, świder oraz kolejny egzemplarz sgrzebla.

Planowane dalsze badania zamku podporządkowane zostaną pracom zabezpieczającym.

BAKOWA GORA, gm. Ręczno
woj. piotrowskie

Polska Akademia Nauk
Instytut Historii Kultury Materialnej
Zakład Archeologii Polski Środkowej
w Łodzi

W badaniach prowadzonych przez doc. dr. Mariannę Głoską uczestniczyli: dr Magdalena Blomberg oraz mgr Witold Świętosławski /autor sprawozdania/. Finansował WKZ w Piotrkowie Trybunalskim. Czwarty sezon badań. Dwór późnośredniowieczny.

Po jednorocznej przerwie wznowiono badania, których celem było uściślenie chronologii obiektu, ustalenie niektórych szczegółów jego rozplanowania oraz wyjaśnienie kwestii wcześniejszego osadnictwa na tym miejscu.

Dzięki badaniom udało się uzupełnić dotychczasową wiedzę o planie, na którym wzniesiono dwór, odsłaniając m.in. dwie dotąd nieznanne przypory - w środku ściany północnej oraz przy ścianie zachodniej w pobliżu południowo - zachodniego narożnika. Uchwycono pozostałości osadnictwa bezpośrednio po-

przedzającego powstanie obiektu murowanego. Ślady te zachowały się w narożniku między murem zachodnią budynku a ryzalitem, w postaci resztek dwóch warstw kulturowych: warstwy polupy i zalegającej pod nią przepaloną próchnicą z węglami drzewnymi. Nawarstwienia te, zawierające materiał ceramiczny wstępnie datowany głównie na XIV w., przecięte zostały przez wykop fundamentowy muru. Stratygrafia tych warstw pozwala wysunąć przypuszczenie, iż są one pozostałością istniejącego tu w XIV w. gródka stożkowego.

Natomiast stratygrafia nawarstwień bezpośrednio związanych z budowlą murowaną oraz materiał zabytkowy wiązany z czasem jej funkcjonowania, składający się głównie z nielicznych ułamków ceramiki i kaflów (w tym duży kafelek ze sceną "Chrystus w Ogrójcu"/, zdają się wskazywać, iż dwór murowany wzniesiono w XV w. i poddano go gruntownemu remontowi w XVI.

Analiza architektoniczna zachowanych partii murów pozwoliła na podjęcie próby rekonstrukcji rysunkowej poszczególnych fragmentów ścian budynku oraz ustalenie rodzajów sklepień pomieszczeń pierwszej kondygnacji.

Dwa wykopy sondażowe umiejscowiono również na wale, znajdującym się kilkanaście metrów na północ od obiektu. Stwierdzono, że wał usypano podczas wydobywania miejscowego kamienia wapiennego. W jego wnętrzu pod współczesną próchnicą i warstwą luźnych kamieni, stanowiących jądro wału, natrafiono na poziom użytkowy, z którego pochodziło kilka ułamków ceramiki datowanych na XIV w.

Badania archeologiczne obiektu zostały zakończone, choć niezbędny jest jeszcze fachowy nadzór nad zaplanowanym na najbliższe lata zabezpieczaniem istniejących murów przez ekipę budowlaną.

BRÓDNIA, gm. Pęczniew
woj. sieradzkie
Stanowisko 2

Wojewódzki Konserwator Zabytków
w Sieradzu

Badania prowadził doc. dr hab. Leszek Kajzer, Finansował WKZ w Sieradzu. Pierwszy sezon badań. Późnośredniowieczny folwark królewski i wieża na kopcu; stacja Władysława Jagiełły.

Podsieradzka Brodnia, położona jest na brodzie nad Wartą w okolicy zbiornika Jeziorsko.

Przedmiotem badań był stożkowy nasyp, a także przyległy do niego od wschodu teren dwóch podwórców gospodarstw rolnych, gdzie mieściła się zabudowa folwarku. Przebadano 7 wykopów o łącznej powierzchni 41,5 m², zgromadzono około 2600 fragmentów naczyń glinianych oraz niewielką ilość innych zabytków: kości zwierzęce, kafle piecowe, przedmioty żelazne, brązowe, fragmenty szkła itp.

Pięć wykopów ułożono na górnej podstawie stożkowego nasypu. Stwierdzono, że od połowy XIV do połowy XV w. funkcjonował tam budynek - żłoby o wymiarach 5,3 x 5,3 m z dołkowaną od zachodu dobudówką (1,4 x 3,7 m), która prawdopodobnie mieściła ciągi komunikacyjne do izby dolnej zagłębionej na około 1 m poniżej ówczesnej powierzchni gruntu i górnej. Budynek ten został opuszczony, lecz stał jeszcze do XVI w., kiedy to (przed 1564 r.) uległ gwałtownemu pożarowi.

Natomiast królewski folwark (z wykopy) funkcjonował nieprzerwanie od początku XIV do końca XVIII w. kiedy jako tzw. dobre rządowe był wydzierławiany kolejnym posiadaczom.

Prace doprowadziły do określenia chronologii funkcjonowania obu elementów zespołu osadniczego i poznania formy budynku na kopcu. Z powodu intensywnego użytkowania terenu dawnego folwarku nie ma możliwości rozszerzenia zakresu prac wykopaliskowych.

Sprawozdania z prac przechowywane jest w Archiwum Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Sieradzu, gdzie też po opracowaniu przekazana będzie dokumentacja i materiały zabytkowe. Badania zostały zakończone.

BYTOM ODRZAŃSKI
woj. zielonogórskie
Stanowisko 1

patrz
wczesne średniowiecze